

Retkeilyn Kehitysohjelma 2021 - 2025

TAMPEREEN KAUPUNKI

Retkeilyn kehitysohjelma 2021 - 2025

TILAAJA: Tampereen kaupunki, Kiinteistötoimi, Anne Tuominen
LAATIJA: Ekokumppanit Oy, Petri Mäkelä
KANNEN KUVA: Kirkkokiven laavu, Kintulammi © Julia Kivelä
TAITTO/ULKOASU: Ekokumppanit Oy, Mika Telkkä

© Ekokumppanit Oy, PL 487 33101 Tampere

Tampere, joulukuu 2020

Sisällys

Retkeilyn kehitysohjelman taustat ja sisältö.....	4
Retkeilyn palvelurakenteen kehittäminen.....	6
Kehitysohjelma vastaa kaupungin strategioiden tavoitteisiin	6
Retkeilyn palvelutarpeet muuttuvat	7
Tavoitteet ja kehityskohteet	9
Tampereen kehitettävät kohteet	11
Yksittäisten kehitettävien kohteiden toimenpiteitä vuosille 2021-2025.....	13
Toimenpide- ja rahoitussuunnitelma.....	13
Vuorovaikutus ja yhteistyö.....	16

Retkeilyn kehitysohjelman taustat ja sisältö

Retkeily ja virkistysliikkuminen luonnossa ovat nousseet viimeisen 10 vuoden aikana suomalaisten kansallisylpeyden aiheeksi. Luonnosta ammennetaan virkistystä, voimaa ja hyvinvointia. Luontoreittejä ja retkeilyalueita käyttävät kaikki ikäluokat vauvasta vanhukseen monin eri tavoin. Luonnon ja ympäristön tilaa ymmärretään paremmin ja useiden tutkimusten mukaan luonnosta saadaan myös konkreettisia hyvinvointivaikutuksia, joiden arvoaikutuksia pystytään todentamaan myös taloudellisesti.

Tämä kehitysohjelma linjaa yleistasolla retkeilyn ja muun luontoliikkumisen ylläpito- ja kehittämistarpeet Tampereen omistamilla asemakaavattomilla, luonnonmukaisilla viheralueilla vuosina 2021-2025. Kehitysohjelmassa esitetään palvelun järjestämisen ylläpito- ja investointikustannukset. Se ohjaa vuositasolla varsinaisten toimenpiteiden ja talouden suunnittelua. Asukkaat ja muut sidosryhmät otetaan tiiviisti mukaan näiden toimenpiteiden suunnitteluun ja toteutukseen.

Kehitysohjelman linjaukset on koostettu eri kyselyiden, asukastoiveiden ja kaupungin asiantuntijoiden näkemyksistä. Työn pohjana on vuonna 2019 valmistunut luontovirkistykseen palveluohjelma, jossa on käyty läpi kaupungin eri yksiköiden vastuita koskien luontovirkistykseen ylläpito- ja kehitystarpeita. Luontovirkistykseen palveluohjelman yhtenä osana Tampereen kaupungin retkeilypalvelut siirtyvät liikunta- ja nuorisoyksiköltä kiinteistötoimen vastuulle vuoden 2021 alussa. Työ vastaa osaltaan myös metsien hoidon toimintamallin päivitystyössä saatuun asukaspalautteeseen retkeilyn ja virkistyskäytön kehittämistarpeista.

Tampereen kaupungin omistama Ekokumppanit Oy on liikunta- ja nuorisoyksikön tilauksesta toiminut kaupungin retkeilypalveluiden asiantuntijana ja tuottajana vuodesta 2017 alkaen. Ekokumppanit Oy jatkaa retkeilypalveluiden tuottajana myös vastuuyksikön vaihtumisen jälkeen.

Kehitysohjelmassa käydään läpi retkeilyn ja luontoliikkumisen lähtötilanne vuonna 2020, vuosittainen huolto- ja hoitotarve sekä kehittämistarpeita seuraaville viidelle vuodelle. Kehitysohjelman loppuvaiheessa Tampereen kaupungin retkeilypalvelut ovat laadullisesti ja määrällisesti hyvällä tasolla. Retkeilypalveluita käytetään paikallisesti runsaasti ja myös matkailijat ovat löytäneet Tampereen uudenlaisena retkeilyn keskittymänä, joka on helposti saavutettavissa ja jonka palvelut ovat toimivia.

Retkeilyn ja luontoliikkumisen palveluverkostoa kehitetään laadukkaasti, suunnitellusti ja pitkäjänteisesti yhteistyössä asukkaiden, sidosryhmien, kaupungin eri yksiköiden ja muiden kuntien kanssa. Kehitysohjelman aikana tuotetaan:

- uusia reittejä maalle ja vesille
- reittiopasteita
- opastetauluja ja karttoja
- sähköisiä opastuspalveluita
- laavuja
- tulipaikkoja
- liiterteitä
- kuivakäymälöitä
- alueiden ja tilojen huoltoa, hoitoa ja ylläpitoa

Retkeilypalveluita tuotetaan monipuolisesti joka puolella Tamperetta. Uutena nostona melontapalveluiden määrä moninkertaistetaan ohjelman aikana. Melontareittien ja taikorakenteiden määrää kasvatetaan ja järvien käytön ohjaamisen viestintää kehitetään.

Kehitysohjelman tavoitteena on toteuttaa Tampereen ja Tampereen kaupunkiseudun retkeilykokonaisuudesta Suomen luontomatkailun pääkaupunki, erityisesti paikallisille asukkaille. Samalla retkeilypalvelut siirtyvät ilman lisäkustannuksia myös matkailun ja kaupunkimarkkinoinnin käyttöön. Retkeilykokonaisuus muodostuu helposti saavutettavista, toimivista ja turvallisista matalan kynnyksen reiteistä opastuksineen sekä tehokkaasta viestinnästä. Retkeilyliikkumisen ja luontovirkistykseen kehityksessä tavoitteena on reiteillä liikkuvien ihmisten fyysinen ja psyykinen hyvinvointi sekä aluetalousvaikutukset.

Retkeilyreittien suunnittelu ja toteutus liittyvät asemakaavoitettuun kaupunkiympäristöön ja näistä ympäristöistä vastaavien yksiköiden toimintaan. Kaupungin rajaseuduilla sijaitsevat reitit liittyvät jouhevasti kaupunkiseudun retkeily- ja luontoreitteihin, jolloin käyttäjä ei huomaa rajapintoja liikkumisympäristössään.

KAUKALOISTENKALLION LEIRIPAikka, KINTULAMMI (© PETRI MÄKELÄ)

Retkeilyn palvelurakenteen kehittäminen

Kehitysohjelma vastaa kaupungin strategioiden tavoitteisiin

Retkeilyn ja luontovirkistykseen kehittäminen mainitaan useissa kaupungin strategisissa linjauksissa. Tällä kehitysohjelmalla edistetään strategioiden tavoitteiden toteutumista linjaamalla tarvittavat toimenpiteet ja rahoitustarpeet.

TAMPEREEN STRATEGIOISSA VIITATAAN USEIN RETKEILYYN JA LUONTOON

Retkeilyn kehitysohjelman toimenpiteet keskittyvät merkittävässä määrin Teiskon alueelle tuoden toteutuessaan alueelle aluetalousvaikutuksia sekä työllisyyttä. Teiskon kehittäminen on linjattu yhdeksi kuluvan valtuustokauden tavoitteista.

Pirkanmaan maakuntakaava ja Tampereen kaupungin yleiskaavat sisältävät mittavia retkeily- ja virkistysreittilinjauksia, joista toistaiseksi on toteutettu Kintulammin I-vaihe sekä yksittäisiä tulipaikkoja.

Retkeilyn palvelutarpeet muuttuvat

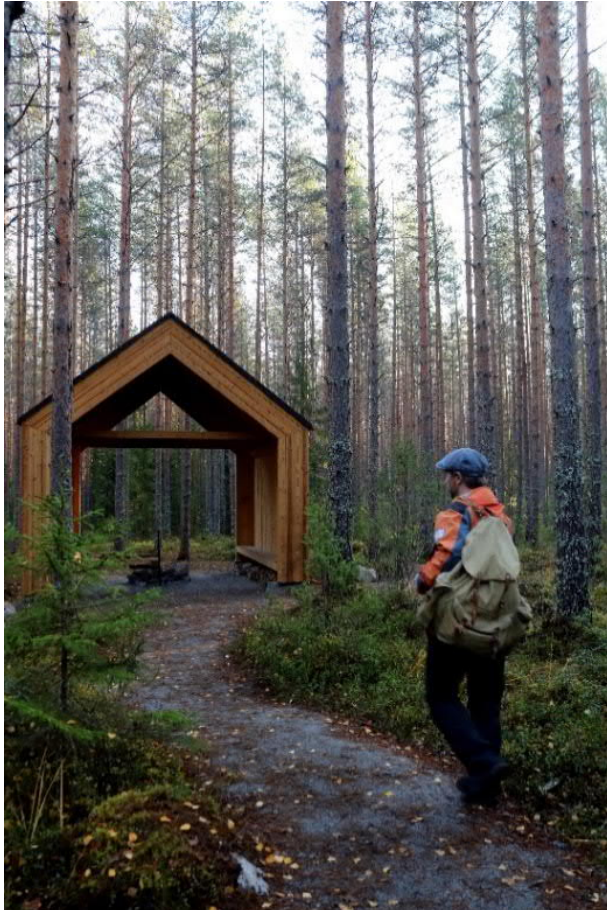
Retkeily on muuttunut. Sotien jälkeen retkeilyksi miellettiin kaupunkilaisperheiden yhteiset telttaretket uusille leirintäalueille ja järvien rannoille. Vähitellen teltojen tilalle tulivat matkailuvaunut ja asuntoautot ja yhä kehittyvämmät leirintäalueet, joissa olosuhteet muistuttivat yhä enemmän kotiasumista. Koko ajan retkeilymatkailun rinnalla olivat kulkeneet erämiehet, jotka metsästivät ja kalastivat sekä tietysti retkeilivät samalla. Vähitellen metsästäjät ja kalastajat keskittyivät omiin harrastuksiinsa ja syntyi pelkästään nykyaikaisilla kevyillä varusteilla varustettuja retkeilijöitä. Päiväretkiä, yön yli kestäviä retkiä sekä pidempiä vaelluksia. Viime vuosina retkeily ja luonnossa tapahtuva virkistysliikkuminen ovat levinneet kaikkien ihmisten virkistysmuodoksi. 2010-luvun alussa valtion retkeilypalveluilla oli 4,8 miljoonaa käyttäjää/vuosi ja vuonna 2019 7,0 miljoonaa käyttäjää/vuosi. 2010-luvun nykyaikaisten retkeilypalveluiden käytön kasvu on ollut huomattavaa, eivätkä palvelurakenteet sen enempää valtion kuin kuntienkaan retkeilykohteissa ole pitkään aikaan riittäneet vastaamaan kasvaneiden kävijämäärien tarpeisiin.

Tampereen kaupunginkin retkeilytarjonta oli ennen vuotta 2017 vaatimatonta. Vuonna 2018 valmistunut Kintulammin retkeily- ja luonnonsuojelualue keräsi heti valmistuttuaan valtavaa mielenkiintoa ja alueella vieraili ensimmäisen kahden vuoden aikana yhteensä yli 80 000 kävijää. Alueen vetovoimaa on lisännyt laavujen, opastuksen ja materiaalien poikkeuksellinen toteutustapa sekä alueen sijainti kaupunkiin nähden. Helmikuussa 2020 Kintulammi voitti Vuoden retkikohde 2020 -yleisöäänestyksen ylivoimaisella ääntenenemmistöllä. Kilpailun teemana oli ympäristömyönteisyys, ja Kintulammi ylsi voittoon yli sadan suomalaisen kohteen joukosta. Kaupungin 100 000 euron investointi alueen kehittämiseen ja toteutukseen nosti Tampereen retkeilymahdollisuuksia ensimmäistä kertaa kunnolla esiin. Silti työssä ollaan vielä alkutaipaleella ja ottamassa vasta Tampereen retkeilyn kehittämisen ensiaskeleita.

Tampere on kasvukeskusalueen keskellä oleva ydinkaupunki. Kaikki mitä Tampereella tehdään vaikuttaa lähiympäristöön ja myös kauemmaksi. Tampereen tuleekin olla alueellinen edelläkävijä luontovirkistysmahdollisuuksien kehittäjänä, suunnittelijana ja toteuttajana.

Retkeilyn kehittäminen ulottuu koko Tampereen alueelle ja yhä enenevässä määrin myös rajojen ulkopuolelle. Teiskon timanttina toimii Kintulammin retkeily- ja luonnonsuojelualue, mutta Teiskosta löytyy myös muita hienoja kehitettäviä kohteita ja potentiaalisia matkailun vetonauloja. Urbaanimpaan keskustaan saavuttaessa vastaan tulevat Kaupin laajat metsät olemassa olevine valjastamattomine reitteineen, Makkarajärvi-Viitastenperän metsät ja monet muut pienemmät kohteet, joiden käyttöpaine on nykyisin voimakasta ja jotka kaipaavat kipeästi opastettuja ja ohjattuja reittejä palveluineen.

Tiivistetysti tämän päivän luontomatkailun ja retkeilyn kehittäminen edellyttää opastettuja, rakennettuja ja hyvin viestittyjä retkeilykohteita*. Ihmiset haluavat ja tarvitsevat tietoa, missä he voivat patikoida, missä pyöräillä, missä tehdä tulet, missä yöpyä. Kaikki suunnitellusti, opastetusti ja ohjatusti sekä helposti ja kestävästi saavuttaen.

*Kintulammin yksi vetovoimaisimmista kohteista on arkkitehti Malin Moision suunnittelema Kirkkokiven laavu, josta on tullut yksi Tampereen kaupungin merkittävimmistä arkkitehtuurisista rakennuksista, joka on julkaistu vuosien 2019-2020 aikana useiden kansainvälisten arkkitehtuurijulkaisujen sivuilla. Kirkkokiven laavu on yksi Tampereen suosituimmista sosiaalisen median kuvauskohteista. Kaikki tämä, vaikka yksinkertaistettuna Kirkkokiven laavu onkin vain yksikertainen, yhdestä aineesta tehty katos keskellä teiskolaista metsää. Kirkkokiven laavu on kohde, jota tullaan katsomaan kauempaakin.

Kannen kuva: Kirkkokiven laavu lokakuussa 2018.

Viereinen kuva: © Petri Mäkelä.

Tavoitteet ja kehityskohteet

Kehitystä ohjaavat pää- ja alatavoitteet

Retkeilypalveluiden kehitys on Tampereella vielä alkutaipaleellaan. Merkittävin syy retkeilypalveluiden vähäisyyteen on edunvalvonnan puute, joka on aiheuttanut kehityksen taantumisen sekä alueiden hoidon ja huollon asteittaisen vähentämisen. Tästä syystä tämän kehitysohjelman tärkein päätavoite on retkeilyn ja luontoliikkumisen edunvalvonnan palauttaminen ja vakiinnuttaminen. Tätä kautta paranevat olosuhteet myös muiden tavoitteiden osalta.

Päätavoitteet

- Edunvalvonnan vakiinnuttaminen
- Huollon ja hoidon vakiinnuttaminen
- Kehityksen vakiinnuttaminen

Alatavoitteet

- Harrastajaryhmien yhteensovittaminen
- Liikkuvuuden ja hyvinvoinnin lisääminen
- Luontoarvojen säilyttäminen
- Luonnon saavutettavuuden parantaminen
- Kaupungin esteettömien retkeily- ja virkistyspalveluiden parantaminen
- Monikanavaisen viestinnän lisääminen
- Kulttuuriarvojen säilyttäminen

Kehityksen kohteena oleva lajivalikoima

Retkeilyn kehitysohjelma käsittelee retkeilyä ja luontoliikkumista laaja-alaisesti. Kehitysohjelmassa tarkastellaan retkeilyä ja muuta luontoliikkumista ainakin seuraavien liikkumismuotojen ja niiden toimintaympäristöjen rakenteen yhteensovittamisen, suunnittelun ja toteuttamisen näkökulmasta:

- **retkeily ja vaellus:** retkeilyrakenteen lisääminen kaupungin mailla.
- **maastopyöräily ja polkujuoksu:** lajien yhteensovittaminen ja rakenteen lisääminen pääosin kaupungin mailla.
- **melonta:** järvien esiin nostaminen Tampereella, palvelurakenteen toteutus järvialueille.

Seuraavassa taulukossa on esitetty eri liikkumismuotojen haasteita ja puutteita yleisellä tasolla sekä kehitysohjelman ratkaisu tilanteeseen ohjelmakauden aikana:

LAJI	JALAN TAPAHTUVA RETKEILY JA VAEELLUS	MELONTA	MAASTOPYÖRÄILY JA POLKUJUOKSU
HAASTEET JA PUUTTEET	<ul style="list-style-type: none"> - Liian vähän kohteita ja reittejä - Vanhat rakenteet - Heikko viestintä - Suuri käyttäjäpaine - Maastot kuluu - Kintulammi on "täynnä" 	<ul style="list-style-type: none"> - Yksi unohdettu kohde Velaatassa - Ei reittejä eikä taukopaikkoja - Ei viestintää - Palvelurakenteen puuttuminen 	<ul style="list-style-type: none"> - Ei reittejä lainkaan - Suuri käyttäjäpaine - Ei viestintää - Maastopyöräily-bisnes pyörii jo ilman reittejä ja ohjattua liikkumista - Maastot kuluu
KEHITYS- OHJELMAN RATKAISUT HAASTEISIIN	<ul style="list-style-type: none"> - Kartoitetaan kehittämisen tarve - Suunnitellaan kohteet ja reitit - Toteutetaan kohteet ja reitit - Suunnitellaan ja toteutetaan kokonaisuuden viestintä - Pidetään yllä hyvää hoito- ja huoltotasoa - Lisätään edunvalvontaa 	<ul style="list-style-type: none"> - Kartoitetaan melonnan palvelu-rakenteen tarve ja kohteet - Suunnitellaan ja toteutetaan kohteet - Sidotaan melonta viestinnän kokonaisuuteen - Aloitetaan kohteiden huolto- ja hoito niiden vaatimalla tasolla - Lisätään edunvalvontaa 	<ul style="list-style-type: none"> - Selvitetään palvelurakenteen määrä, muoto ja kohteet - Suunnitellaan ja toteutetaan kohteet - Sidotaan viestintä kokonaisuuden viestintään - Seurataan alan kehitystä ja reagoidaan muutoksiin - Lisätään edunvalvontaa

Muita huomioon otettavia harrastuslajeja ovat:

- ratsastus
- retkiluistelu luonnonjäillä
- kalastus
- metsästys
- muu vesiliikkuminen

LUONTORAKENTAMISESSA RAKENTEET UPOTETAAN MAISEMAAN MAHDOLLISIMMAN HYVIN. SAARIJÄRVEN LAAVU RAKENTEILLA, KINTULAMMI 2017. © MIKA KURONEN

Tampereen kehitettävät kohteet

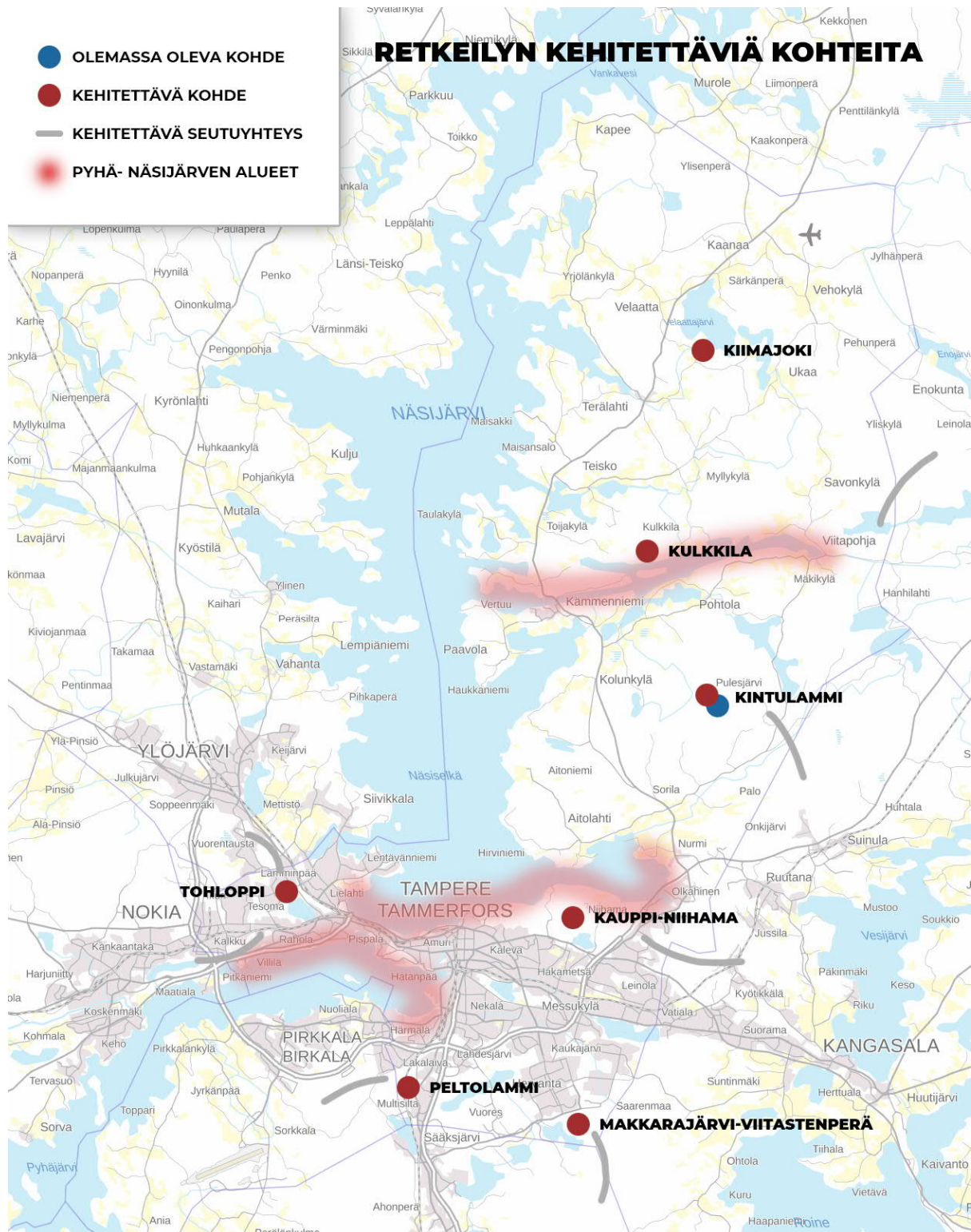
Kintulammin alueella tulevien vuosien tavoitteena on palvelurakenteen kehittäminen alueen hoito- ja käyttösuunnitelman mukaisesti laajemmaksi ja laadukkaammaksi kokonaisuudeksi sekä olemassa olevan palvelurakenteen tason säilyttäminen luontoarvoja kunnioittaen.

Muiden kohteiden kehittäminen tulee tapahtua harkinnan ja tarpeen mukaan. Makkarajärvi-Viitastenperän seutu on yksi tällaisista todettuun tarpeeseen rakennettavista kohteista. Kohteen lähelle nousevan asutuksen paine tulee lisäämään luontovirkistyksen ja retkeilyliikkumisen määrää ja vaatimuksia lähivuosina merkittävällä tavalla. Alueen käyttöpaine on jo nyt voimakasta ja valjastamattomien retkeilypalveluiden käyttö aiheuttaa tarpeetonta luonnon kulumista sekä luvattomia tulipaikkoja ja omavaltaista reittien tekemistä. Myös Kauppi-Niihaman liikkumisen kokonaisratkaisu ja sen viestintä ovat ensimmäisiä ratkottavia asioita, sillä Kauppi-Niihamassa on nähtävissä samat kehitystarpeet kuin Makkarajärven alueellakin. Kehitysohjelmakauden alkupuolella keskiössä ovat myös seutureitit Tampereen kaupunkiseudulla. Loppuvaiheen tarkastelussa ovat etenkin Teiskon Paarlahden alueen mahdollisuudet.

Tampereen keskeiset retkeilyn ja luontoliikkumisen kehityskohteet on osoitettu oheisella kartalla. Lopullinen kohteiden tarve ja toteutukset määräytyvät ohjelmakaudella selvitysten ja investointirahoitusten toteutumien mukaan. Olemassa olevista kohteista Kintulammin retkeily- ja luonnonsuojelualueen I-vaiheen toteutus tehtiin vuonna 2017 ja koko alueen toteutus jäi odottamaan II-vaiheen investointirahoitusta. Näin ollen voidaan todeta, että kaikki

Tampereen retkeilyyn ajatellut kohteet ovat toistaiseksi kehityskohteita. Lähes kaikissa kohteissa on yhteys luonnonsuojelualueeseen, joten reittien suunnittelua ja sijoittamista koskeva vuoropuhelu ympäristönsuojeluyksikön ja kiinteistötoimen vastuualueilla jatkuu. Kartassa on osoitettu myös seudulliset, kuntien väliset yhteystarpeet.

Yksittäisten kehitettävien kohteiden toimenpiteitä vuosille 2021-2025:

Kintulammi, Metsä-Ylinen: lisäreitit, pitkospuita, laavu, käymälä, uusi tulipaikka, silta.

Kintulammin II-vaihe: yhteys Kaarinanpolkuun, esteettömät reitit, Ruutanansuon kierros, pitkospuita, tulipaikat, liiteri

Kintulammi ja Niihama majat, vuokrausjärjestelmät ja kämpät, tiet: Kintulammin vuokrausjärjestelmien järjestäminen alkaen 1.1.2021, avainpalvelu, kämppien hoito ja huolto, tiestön hoito, jätehuolto

Kintulammi-Pukala -reitti: reitin kokonaisvaltainen rakentaminen

Makkarajärvi-Viitastenperä: alueen kokonaisvaltainen suunnittelu ja rakentaminen

Vuores-Suolijärvi-Särkijärvi: alueen kehittäminen ja yhteydet ympäristöön

Kauppi-Niihama: alueen retkeilypalvelut, tulipaikat, liiterit

Peltolammi: alueen kokonaissuunnittelu, purokunnostus

Kaupunkiseudun kuntarajoja ylittävät reitit: seutuyhteistyö, rajareittien suunnittelu ja toteutus

Muut kaupunkikohteet: asemakaava-alueen retkeilykohteet (tulipaikat ja reitti yhteydet)

Suolijärven ja Särkijärven melontamahdollisuuksien parantaminen: kartoitus, suunnittelu ja kunnostus

Kiimajoen melontareitti: kartoitus, suunnittelu ja kunnostus

Pyhä- ja Näsijärven ranta- ja saarikohteet: kartoitus, suunnittelu ja toteutus, melontareitit

Mahdollisia muita kehittämiskohteita:

Paarlahden ja Kulkkilan alue

Maisansalon alue

Kaanaan moottoriradan alue

Ala-Pirttijärvi

Lisäksi kehittämistyöhön kuuluu eri harrasteryhmien kuten maastopyöräilyn, polkujuoksun ym. lajien yhteensovittaminen, lajireittien ohjaaminen, opastuksen parantaminen ja kulumisen torjunta kantakaupungin alueella yhteistyössä eri yksiköiden kanssa.

Toimenpide- ja rahoitussuunnitelma

Tässä kehitysohjelmassa on esitetty Tampereen retkeilypalvelujen ja muiden luontoliikkumisen palvelujen toteuttamiselle toimenpide- ja rahoitussuunnitelma sekä aikataulu seuraaville viidelle vuodelle. Rahoitussuunnitelma on investointien osalta suuntaa antava, ja se muokkautuu vuosittain budjetin, toteumien ja tarpeiden mukaan.

Rahoitussuunnitelman taloudellinen runko muodostuu **käyttörahoituksesta** ja **investointirahoituksesta**. Käyttörahoitus sisältää kaikki henkilöstö- ja materiaalikulut, jotka sisältyvät ylläpidon ja hoidon piiriin vuoden 2021 alusta alkaen sekä investoitavien kohteiden työvoimakulut. Käyttörahoitus sisältää myös suunnittelu-, kehitys- ja edunvalvontakulut, joita syntyy kohteiden investointiaikataulun mukaisesti tai vuorovaikutussuunnitelman kautta. Rahoitussuunnitelman investoinnit sisältävät vain materiaaleihin (esim. pitkospuut,

laavurakenteet, tulipaikkarakenteet ja opasteet) ja ostopalveluihin (esim. kaivinkonetyöt, vuokralaitteet, ulkopuoliset suunnitelmat) liittyviä kuluja.

Palveluiden tarvekartoitusta toteutetaan jatkuvalla palveluiden käyttäjämäärien mittauksella. Uusien toteutusten lopullisista investoinneista päätetään vuosittain. Investointikauden lopussa Tampere ympäristöineen on esimerkillinen kohde kaikille liikkujille. Reittien haarat ulottuvat kaikkien asukkaiden lähialueille ja retkeilypalveluita, kuten hyvin opastettuja reittejä ja taukopaikkoja oheispalveluineen on saatavilla kävelymatkan tai Nysse-siirtymän päässä kotiovelta. Reitit ovat turvallisia ja terveellisiä käyttää, ja ne tuottavat hyvinvointia ja elämyksiä kaikille tasapuolisesti.

Toimenpide- ja rahoitussuunnitelman käytännön toteutuksessa on kaksi puolta:

- Nykyisen infran kehittäminen, hoito ja huolto.
- Investoitavien kohteiden kehittäminen, rakentaminen ja niiden ottaminen hoidon ja huollon piiriin.

Käyttötalous: vuotuinen ylläpito-, suunnittelu- ja toteutusrahoitus

Vuotuinen ylläpito-, suunnittelu- ja toteutusrahoitus sisältää kaikki vuosittaiset tarvittavat, olemassa olevien ja tulevien kohteiden hoitoon ja huoltoon liittyvät työt, kaluston ja materiaalikulut sekä investoitavien kohteiden suunnittelun ja rakentamisen työkulut vuosina 2021 - 2025.

TAMPEREEN RETKEILYPALVELUT 2021 - 2025		
Vuotuinen ylläpito, suunnittelu ja toteutusrahoitus		
KUSTANNUSKOHDE		
Työkustannus	2,5 henkilötyövuotta	190 000€
Kuluvat materiaalit	Polttopuut, sorat, käymäläjätteet, korjaus, varastot yms.	30 000€
Kiinteä kalusto	Kuljetus,koneet ja laitteet, leasing	20 000€
Vuokratilojen hoito	Tiestön huolto ja hoito, jätehuolto, auraukset yms.	10 000€
Yhteensä		250 000€

Materiaali-investoinnit vuosina 2021-2025

Alla olevassa taulukossa on esitetty materiaali-investoinnit kehitettävillä kohteilla vuosina 2021-2025. Retkeilyn kehitysohjelman investointien on tarkoitus seurata jatkuvaa tarvekartoitusta ja jokaisen vuoden investoinnit päätetään aina edellisen vuoden budjetoinneissa.

Materiaali-investoinnit sisältävät investoitavien kohteiden materiaalikulut ja kohteiden työkulut sisältyvät käyttötalouden kuluihin. Kohteiden lisääntyessä niiden huolto ja hoitokulut kasvavat vastaavassa suhteessa määrän lisääntyessä. Tavoitteena on, että viisi vuotta kestäneen investointikauden jälkeen käyttötalouden kulut pysyvät entisellään, vaikka retkeilyrakenteen ja huollon ja hoidon määrä onkin kasvanut huomattavasti.

Materiaali-investointitaulukon kohteet ovat alustavia. Kohteiden euromääräiset investoinnit ovat 2021 vuotta lukuun ottamatta alustavia arvioita.

TAMPEREEN RETKEILYPALVELUT						
Materiaali-investoinnit kehitettävillä kohteilla vuosina 2021-2025						
KOHDE	2021	2022	2023	2024	2025	YHTEENSÄ
Kintulammi Ylinen		10 000€				10 000€
Kintulammi II-vaihe		10 000€	20 000€			30 000€
Kintulammi-Pukala reitti		30 000€	40 000€			70 000€
Makkarajärvi-Viitastenperä	16 000€	30 000€				46 000€
Kauppi-Niihama	6 000€	5 000€	5 000€	30 000€	5 000€	51 000€
Kulkkila				10 000€	20 000€	30 000€
Peltolampi		5 000€				5 000€
Kiimajoen melontareitti	3 000€		5 000€	5 000€		13 000€
Kaupunkiseudun seutureitit		5 000€	5 000€	5 000€	5 000€	20 000€
Pyhä- Näsijärven kohteet	5 000€	5 000€	5 000€	5 000€	5 000€	25 000€
Muut kaupunkikohteet	10 000€	5 000€	5 000€	5 000€	5 000€	30 000€
YHTEENSÄ	40 000€	105 000€	85 000€	60 000€	40 000€	330 000€

Makkarajärvi-Viitastenperän alueelle laaditaan reitistösuunnitelma ja toteutetaan opasteet ja reittien kestäväntä. Reitistö on yhteydessä Lempäälän ja Kangasalan reitteihin, jolloin alueelle tulee myös seutureitteihin liittyviä investointeja, kuten opasteita ja pitkospuita kuntien rajapinnoilla. Kaupin alueelle toteutetaan maastopyöräilyn ja polkujuoksun opastuksen suunnittelu ja toteutus sekä mahdollisia yleisesti palvelevia taukopaikkoja. Muita kohteita kehitetään tarpeen ja asukaspalautteen perusteella vuosittain.

Vuorovaikutus ja yhteistyö

Retkeily ja luontoliikkuminen liittyvät kaikkeen. Luonnon virkistyskäyttö on Suomessa hyvin suosittua vapaa-ajantoimintaa, noin 96 % suomalaisista ulkoilee säännöllisesti. Yli kaksi kolmesta suomalaisesta käy luonnonalueilla ainakin kerran viikossa. (SYKE, luonnontila.fi)

Mitä helpompaa liikkuminen on, sitä useammin ihmiset lähtevät liikkeelle ja samalla myös fyysinen aktiivisuus ja hyvinvointi lisääntyvät. Mitä miellyttävämpää liikkuminen on, sitä parempia vaikutuksia sillä on psyykkiseen jaksamiseen ja hyvinvointiin. Tästä yksinkertaisesta ja tutkitustakin syystä luontoliikkuminen liittyy lähes kaikkien kaupungin yksiköiden toimintaan ja tavoitteena onkin lisätä ihmisten hyvinvointia siinä määrin, että se näkyy jo lähiaikoina myös sosiaali- ja terveystenonjen vähentymisenä. Yhtenä keskeisenä tavoitteena on lisätä alueellisten palveluiden käyttöä ja sitä kautta lisätä Tampereen ja lähiympäristön aluetalouseluikutuksia.

Tampereen retkeilypalveluita kehitetään koko kaupungin alueella. Pääosin kehityskohteet ovat yleiskaavan alueella, mutta osa reiteistä siirtyy sujuvasti myös asemakaavan alueille. Tästä syystä vuoropuhelu kaupungin yksiköiden kesken jatkuu. Keskeisiä yksiköitä ovat kiinteistötoimi, ympäristönsuojeluyksikkö ja viheralueet ja hulevesiyksikkö.

Kaupungin sisäisen, yksiköiden välisen tiiviin yhteistyön lisäksi luontoliikkumisen kehittäminen liittyy keskeisesti muuhun kaupunkiseutuun, etenkin naapurikuntiin. Tampereen kaupunkiseutu tiivistyy vuosi vuodelta, jolloin reittien jatkuminen kuntarajojen yli on tärkeää. Yhtä lailla vaaditaan edunvalvontaa, jotta olemassa olevat reitit säilyvät myös tiivistyvässä kaupunkiympäristössä ja että uusien alueiden suunnitelmissa luontoreittien sijainti ja saavutettavuus on ennalta määritelty.

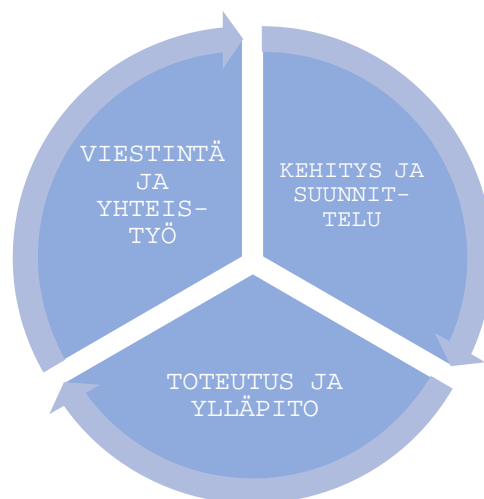
Tampereen kaupunkiseudun joukkoliikenne toimii kahdeksan kunnan alueella rajattomasti. Samalla tavalla kaupunkiseudun reitistöjen tulee siirtyä paikasta toiseen, hyvän laadun reitteinä ja ilman todettavia kuntarajoja. Vuorovaikutus Tampereen kaupunkiseudun kanssa on keskeinen tekijä kasvukeskuksen luontovirkistysen valjastamiseksi laajamittaiseen, kaikille sopivaan käyttöön. Yhteistyötä Tampereen kaupunkiseudun joukkoliikenteen kanssa tulee jatkaa, uudenlaisen "Luontonyse"-konseptin kehittämiseksi.

Muita vuorovaikutuksen tahoja ovat viestinnän eri kanavat mediassa, kaupungin sisäiset kanavat ja kaupunkiseudun kuntien viestintäasiantuntijat. Viestinnän merkitys kokonaisuuden kannalta on nykyisessä tapahtumien ja kilpailun markkinakentässä valtavan

suuri. Viestinnän kokonaisuuden määrittely tehdään yhdessä Visit Tampereen, Smart Tampereen ja muiden alueen viestinnän asiantuntijoiden kanssa.

Retkeilyn kehityksen yksi merkittävimmistä vuorovaikutuksen tahoista ovat kansalaiset, kohteiden lähellä asuvat ihmiset, järjestöihmiset ja muut vapaaehtoiset. Yhtenä tärkeänä tavoitteena on järjestää vapaaehtois- ja opiskelijatoteutuksena kaupunkiseudun laajuinen retkeilyluotsijärjestelmä, jossa vapaaehtoisia koulutetaan tarkkailemaan olemassa olevia, kuntien hoidossa olevia kohteita. Askeleita järjestelmän toteutukseen on jo otettu Suomen ladun, Tredun ja retkeilyjärjestöjen kanssa.

Tampereen kaupunki on lisäksi mukana useissa retkeilyyn, pyöräilyyn ja virkistysreitteihin liittyvissä kehityshankkeissa. Hankkeiden laajuus vaihtelee Tampereen kaupungin alueiden ja Tampereen kaupunkiseudun sekä Pirkanmaan laajuisiin alueisiin.

Visio ja tavoite: Tampere - Luontomatkailun pääkaupunki

Kaikki edellä mainittu edellyttää laajaa vuorovaikutusverkostoa, jossa keskeisenä toimijana on retkeilypalveluiden koordinoija, Tampereen kaupungin Kiinteistötoimi yhdessä Ekokumppanit Oy:n kanssa.

